

Presentasjon på Helsekonferansen/ledersamling Tyrifjorden 3-4. november 2021

Rune Bugge Persson



Pensjonistforbundet

Tydelig, sterk og synlig

Del 1. Resultater 2018 - 2021



1. Politisk innflytelse - forhandlingsrett

- Delvis forhandlingsrett i trygdeoppgjøret, jf. stortingets vedtak januar og april 2021, samt Meld. St. 33 (2020–2021):

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til regel fasting om at organisasjonene i forbindelse med de årlige trygdeoppgjørene, kan forhandle om andre spørsmål med betydning for pensjonistene.»

- Delvis gjennomslag for delansvar for eldreråd opplæring



1. Politisk innflytelse – ombud og minister

- Eldreombud (2020), nasjonalt og uavhengig, med bredt mandat etter modell av barneombudet:

«Eldreombudet skal på alle samfunnsområder arbeide for å fremme eldres interesser, rettigheter og behov overfor offentlige og private og følge med på utviklingen i eldres situasjon.» (§3 Lov om Eldreombud, Eldre Ombudets oppgaver).

- NAV-ombud (vedtatt mai 2021):

«Stortinget ber regjeringen om snarest mulig å opprette et eget, selvstendig NAV-ombud og avklare en mulig samlokalisering med et av de andre ombudene for å dra nytte av felles faglige og administrative ressurser.»

- Eldreminister (eldre- og folkehelseminister). Innført i januar 2018. Ikke eget departement. Tre personer hadde vervet, før det opphørte da Frp gikk ut av regjering i januar 2020.



1. Politisk innflytelse - samarbeid

Inngått og/eller utviklet samarbeid for økt innflytelse med:

- Partier på Stortinget (trygdeoppgjøret, pensjon, helse m.m.)
- Bostøtte Alliansen
- Pårørendealliansen
- Aldersvennlig Norge
- Fagforbundet (Ernæring på sykehjem, tannhelse, medlemskap m.m.)
- Huseierne, NBBL, Husbanken m.fl. (bolig og velferdsteknologi)
- KS (eldreråds kurs, distribusjon av Håndbok i aldersvennlige lokalsamfunn, m.m.)
- FFO og SAFO (trygd, bolig, samferdsel og tilgjengelighet)
- Frivillighet Norge (momskompensasjon)
- Seniornett (Datastuer)
- SAKO, Age, NSK, Høyskoler og universiteter m.fl.



1. Politisk innflytelse - organisasjonsutvikling

- Flere ansatte, nye arbeidsoppgaver (webredaktør, prosjektmedarbeidere m.m.)
- Flere konsulenter (nye områder)
- Sammenslåing av fylkeslag
- Endrede funksjons- og arbeidsvilkår for fylkessekretærene
- Helseutvalg, sentral og lokalt
- OU-arbeid
- Samarbeidsutvalg
- Tillitsvalgtopplæring
- Temahefter/faktaark
- Nye nettsider
- TVV
- Nettbutikk
- Medlemsfordeler
- m.m.



1. Politisk innflytelse - Økt synlighet

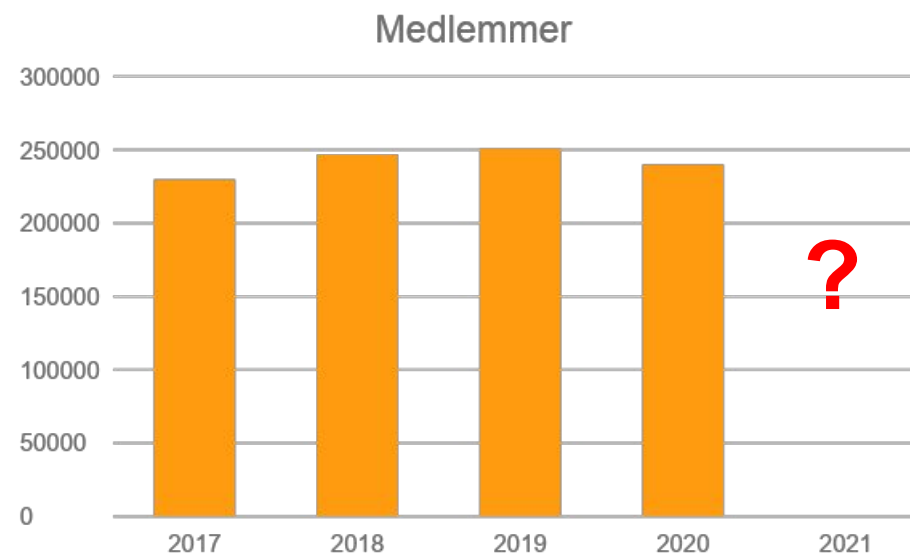
- Økt synlighet og deltakelse i tradisjonelle medier, både redaksjonelt og i annonser
- Økt tilstedeværelse i sosiale medier
- Økte opplagstall for Pensjonisten (fra 205 000 i 2017 til 222 000 i 2020, i underkant av 300 000 lesere)
- Nye nettsider, nyhetsbrev, nyhetsmagasin
- Nyhetsmagasin
- Årlig deltakelse på Arendalsuka



1. Politisk innflytelse - flere medlemmer

Verving (individuelle og kollektive medlemmer):

- 31/12 2017: 230 047
- 31/12 2018: 247 066
- 31/12 2019: 251 062
- 31/12 2020: 240 572
- 31/12 2021: ?



2. Økonomi og arbeidsliv - pensjon

Pensjonsforlik på Stortinget 2021:

- Endret reguleringsregimet til gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst.
- Full kompensasjon for at det ble benyttet for lav lønnsvekst i beregningen av pensjonsøkningen i trygdeoppgjøret i 2020.
- Trygdeoppgjørene skal legges fram som egen sak for Stortinget i vårsesjonen fra og med trygdeoppgjøret for 2021.
- Det skal etableres kvartalsvise møter mellom regjeringen og pensjonistorganisasjonene der saker av betydning for pensjonister kan drøftes.



2. Økonomi og arbeidsliv - pensjon

Økt minstepensjon for enslige 2018 – 2021:

- 2018 var det ikke noe særskilt løft av minstepensjon
- 1. september 2019: 4 000 kroner
- 1. mai 2020: 4 000 kroner (etterbetalt ett år senere i mai 2021)
- 1. juli 2021: 5 000 kroner

(NB! Dette er i tillegg til den vanlige pensjonsreguleringen som kommer 1. mai hvert år.)



2. Økonomi og arbeidsliv - pensjon

- Økt kjøpekraft i trygdeoppgjøret i 2019 og 2021 (om anslagene for prisvekst stemmer)
- Pensjon fra første krone (vedtatt 2021, gjelder f.o.m. 2023)



2. Økonomi og arbeidsliv - annet

- Opprettholdt Økonomitelefonen (tidligere delfinansiert av Lindorff og NAV)
- Momskompensasjonsgraden for frivillige organisasjoner er økt fra i underkant av 75 prosent i 2018 til om lag 81 prosent i 2020
- NRK-lisensen er ikke lenger en avgift, men en progressiv skatt. Enslige minstepensjonister (som ikke betaler skatt) fikk dermed 3 100 kroner mer å rutte med hvert år



3. Trygg Alderdom - Helse

- Husbanktilskudd på til sammen 400 millioner kroner 2019 – 2023 for å «få kjøkkenet tilbake på sykehjemmene» – kampanje, debatter og brosjyre i samarbeid med Fagforbundet + ny eldreminister (Listhaug)
- BPA-ordningen endret slik at de som er innvilget ordningen før fylte 67 år, beholder rettighetene etter fylte 67 år
- Redusert egenandelstak (for mange, ett tak for alle kr 2460)
- Tannhelse Kampanjer (i samarbeid med Fagforbundet Ung og 26 andre organisasjoner)



3. Trygg Alderdom - Helse

Forslag fra Frp om nasjonale retningslinjer og meldeplikt i eldreomsorgen for å motvirke vold og overgrep mot eldre (enstemmig vedtatt april 2021):

«Stortinget ber regjeringen etablere nasjonale retningslinjer for utredning og håndtering av eldre voldssaker.»

«Stortinget ber regjeringen etablere meldeplikt til tilsynsmyndighetene når det er grunn til å tro at eldre blir utsatt for vold og overgrep, etter modell fra Sverige.»



3. Trygg Alderdom - Helse

- Nasjonal og regional undersøkelse om sykehjemdekning
- Samarbeid med NTNU om Sterk og stødig
- Opprettholdt Bekymringstelefonen (årlig delfinansiert av Helsedirektoratet)
- Rapporter og notater av Steinar Barstad (for fremtidige prioriteringer)
- Årlige helsekonferanser
- Leve hele livet



3. Trygg alderdom - Bolig

- Bostøttealliansen (opprettet på vårt initiativ i mars 2019, nå med 22 organisasjoner)
- Ny forskrift om trygghetsboliger (vil sannsynligvis tre i kraft når statsbudsjettet vedtas i desember).
- Husbanken innfører i 2021 nye plankrav for å sikre at kommuner planlegger mer helhetlig når det gjelder sykehjemstilbudet (investeringstilskuddet).
- KMD har nedsatt et utvalg som utreder bostøtten
- To store undersøkelser om bolig og velferdsteknologi (i samarbeid med Huseierne)
- Samarbeid med NBBL, Huseierne, Aldersvennlig Norge og Husbanken om konferanser, høringssvar, webinarer m.m.



4. Aktivitet og deltakelse – ensomhet og aktivitet

- Midler til å bekjempe ensomhet blant eldre (statsforvalterne):
 - 2020: 26,4 millioner kroner
 - 2021: 2,6 millioner kroner (kun Nordland, Møre og Romsdal, Trøndelag og Vestland som søkte)

Midler fra Dam-stiftelsen:

- 2020: 6,3 millioner kroner
- 2021: 15,6 millioner kroner

4. Aktivitet og deltakelse – digital opplæring (Unn)

Flere satsinger innen digital opplæring av eldre (med årlig prosjektstøtte fra Helsedirektoratet):

Landsomfattende kurs i nettbrett/smarttelefon:

- 2018: kr 600 000
- 2019: kr 1 100 000
- 2020: kr 1 500 000
- 2020: kr 1 800 000
- 2021: kr 2 000 000
- Hefter, filmer, utlån av nettbrett til sykehjem
- Smarttelefonen 22 600 700



4. Aktivitet og deltakelse – digital opplæring

Kurs i velferdsteknologi:

- Mange hundre kurs perioden 2018- 2021. Flest fysisk men også en del teams/webinarer
- Svært stort antall deltakere som står oppført i rapportene til Helsedirektoratet
- Totalt bevilget 8.500.000 fra Helsedir i perioden

Morgendagens aktivitetssenter:

- Kurs og foredrag over hele landet (pluss webinarer og podkaster)
- Bare i perioden januar – mars 2020, ble det holdt 60 kurs og foredrag, med over 3000 deltakere.



Utdanning av teknologi ambassadører

- 140 ambassadører har gjennomført kurs i 2021. Venteliste på kursrekken våren 2022
- Midler fra Helsedirektoratet og DAM i tillegg til en egeninnsats fra Pf
- Kursene kjøres med 25 deltakere over 3 dager
- Totalt bevilget 3.000.000 fra Helsedir i 2021 og 700.000 fra DAM



4. Aktivitet og deltakelse – annet

Helseattest for førerkort:

- Stortinget vedtok i 2021 å fjerne kravet om obligatorisk helseattest for bilførere over 80 år (oppfølging av vedtaket er overlatt ny regjering)
- *(Aldersgrensen ble hevet fra 75 til 80 år i juni 2019, samtidig ble varigheten av helseattesten økt fra to til tre år.)*



Bak resultatene – *vi kan ikke vinne hver gang!*

- Det meste av våre innsatser gir ikke umiddelbare resultater, eller resultater i det hele tatt. Men vi kan jo ikke av den grunn la være å prøve?
- 2018 – 2021 kjennetegnes av et høyere aktivitetsnivå enn noen gang, noen eksempler:
 - Lobbyvirksomhet på Stortinget er hyppigere og mer omfattende
 - Det er avgitt over 70 skriftlige høringsuttalelser i perioden (25 hittil i 2021)
 - Det produseres flere rapporter og notater, og med høyere kvalitet
 - Ansatte og tillitsvalgte sitter i flere ekspertgrupper, brukerutvalg, referansegrupper og samarbeidsfora
 - Vi har flere samarbeidspartnere (politisk og organisatorisk)
 - Vi kontaktes oftere av både media og partiene, og oftere som eksperter og premissleverandører



Bak resultatene – *vi kan ikke vinne hver gang!*

- Politiske gjennomslag tar tid - innsats i en landsmøteperiode er ikke bortkastet selv om resultatene uteblir; gjennomslag kan komme senere (og gradvis)
- Idéer må modnes og tidsånden endres, ett eksempel:
 - Tobakkskadeloven kom i 1973
 - Reklameforbudet for tobakk i 1975
 - Forbudet mot røyking på buss og tog i 1988
 - Pålegg om en tredjedel røykfrie bord på kafe i 1993
 - Aldersgrensen for kjøp ble økt til 18 år i 1996
 - Totalt forbud mot røyking på utesteder kom i 2004
 - Tobakk måtte skjules i butikker i 2010
 - Først i 2014 kom et forbud mot røyking på og ved skoler og barnehager



Vi skal vise at vi er der for eldre...hver dag

- Fulle hverdagen i fylker og kommuner med politiske budskap fra Pensjonistforbundet.
Når vi får ting servert på et sølvfat så skal vi være der....
 - Kald middag til hjemmeboende i Indre Østfold
 - Gatelysene slås av om kvelden på Lillehammer
 - Eldre sulter på sykehjem i Oslo
 - Ektepar må splitte lag når de skal på sykehjem i Stad
 - Osv, osv,osv

Vi skal være **FAGFORENINGEN** for eldre i Norge



Hvordan trekke til seg yngre eldre?

- Finne medlemsfordeler som gjør oss som den foretrukne organisasjon uavhengig av politikk og sosialt arbeid
- Lage moderne møteplasser både digitalt og fysisk
- Raskt ute med informasjon og vise at vi er der...hele tiden



Så til politikken

Hva skal vi prioritere frem mot landsmøtet på Lillestrøm i 2022 sett i forhold til økonomi, politisk drahjelp og egen organisasjon?



Nye muligheter

- Vi ble påført noen «tap» under borgerlig flertall 2013 - 2021
- Men vi fikk likevel noen seire med borgerlige partier på laget (Frp og Krf, både i og utenfor regjering)
- Og vi fikk seire gjennom uvante konstellasjoner (Frp, Sp, SV, Ap, Rødt)
- Ny regjering = nye muligheter, nye kamper og omkamper
- Ny sammensetning av Stortinget = enda flere nye muligheter gjennom nye konstellasjoner



1. Politisk innflytelse

- Forhandlingsrett for løpende pensjoner i folketrygden
- Plass i Teknisk beregningsutvalg (TBU)
- Nasjonalt ansvar for opplæring av eldrerådene
- OU: Revitalisere egen organisasjon etter pandemien (opplæring, foredrag, møter, m.m.)
- Verving – kollektive og individuelle medlemmer

2. Økonomi og arbeidsliv - Kommuneøkonomi og arbeidstakerrettigheter

- Bedre kommuneøkonomi – finansiering må følge oppgaver
- Tillit til ansatte – ansatte må få mer tid, handlingsrom og frihet til å styre egen arbeidsdag
- Flere hele stillinger og heltidskultur i omsorgssektoren
- Rett til sykepenger og dagpenger etter fylte 67 år
- Utvidede permisjons- og økonomiske kompensasjonsordninger for pårørende med krevende omsorgsoppgaver



2. Økonomi og arbeidsliv – pensjon og privatøkonomi

- Økt minstepensjon for enslige – opptrappingsplan til EU60
- Øke supplerende stønad – lik sats som øvrige minstepensjonister
- Få tilbake etterlattepensjon (vedtak 2020: utfasing 2023-2027)
- Samordningsfella (off. ansatte født 1944 - 1962 taper penger på å stå i arbeid)



2. Økonomi og arbeidsliv – pensjon og privatøkonomi

- Uføre må skjermes helt for levealdersjustering av alderspensjon (kun delvis skjerming etter 2019)
- Fripoliser – forvaltning må endres til å være langsiktig og gi best mulig avkastning til kundene
- Lavere avgifter – flat beskatning rammer skjevt, skatt må være progressiv
- Billigere strøm – redusert elavgift, fjerning av mva., ulik prising etter forbruk (?) m.m.



2. Økonomi og arbeidsliv - annet

- Full momskompensasjon for frivillige organisasjoner
- Støtte til fortsatt drift av Økonomi Telefonen – samarbeid med Gjeldsassistanse



3. Trygg alderdom - helse

- Rett til enkeltrom på sykehjem – fjern rabatt på dobbelrom
- Rettighetsfesting av helse- og omsorgstjenester for beboere på sykehjem
- Eksisterende og nye sykehjem må sikres mot smitte – tilskudd fra Husbanken må tilpasses deretter
- Husbanktilskudd for kjøkken tilbake på sykehjemmene også etter 2023
- Gratis kommunale hjemmetjenester – innkreving dyrere enn inntektene + denne egenandel kommer i tillegg til øvrige egenandeler



3. Trygg alderdom - helse

- Rett til BPA for alle – aldersgrensen må fjernes
- Toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester må gjelde for alle omsorgsmottakere (også de over 67 år)
- Fastlegeordningen og lege-tilbudet i sykehjem må styrkes (Aftenposten 5/10: over 100 000 nordmenn er uten fastlege)
- Styrking av Verdighetssenteret – mer og forutsigbar støtte over statsbudsjettet



3. Trygg alderdom - helse

- Samhandlingsreformen må opphøre
- Helseforetaksmodellen må opphøre
- Tannhelse – må sidestilles med øvrige helsetjenester og bli en del av egenandelsordningen



3. Trygg alderdom - bolig

- Økt bostøtte for alle typer husholdninger, men særlig for enpersonshusholdninger i byene
- Tilskudd til tilpasning av egen bolig må igjen bli øremerket og forvaltes av Husbanken
- Tilskudd til heis må styrkes og fortsatt forvaltes av Husbanken
- Investeringsstilskuddene til sykehjem og omsorgsboliger må økes og statens andel av kostnadene økes



4. Aktivitet og deltakelse

- Midler for å bekjempe ensomhet blant eldre må bli en fast post på statsbudsjettet
- Mer digital opplæring av eldre – fra prosjektstøtte til faste tilskudd
- Lik tilgang til nødvendige tjenester – analoge alternativer må opprettholdes
- Den kulturelle spaserstokken må tilbakeføres som øremerket tilskudd, midlene dobles og innretningen endres til også å omfatte hjemmeboende eldre.
- Det må settes av øremerkede midler til helsefremmende lavterskel-aktiviteter for eldre i kommunene (jf. St. Meld 15, *Leve hele livet*: «Eldre bør få tilbud om minst en time aktivitet daglig med bakgrunn i egne interesser, ønsker og behov»)



Avslutning

- Vi kan ikke få gjennomslag for alt
- Vi kan i hvert fall ikke få gjennomslag for alt før landsmøtet i 2023 (om 1,5 år)
- Men mange av sakene vil være like aktuelle etter landsmøtet i 2023
- De prioriteringer som her er foreslått vil og må endres om hensyn tilsier det
- For enkelte av sakene kjenner vi godt til «hvor landet ligger», f.eks. er det partier som nå har 100 representanter på Stortinget som har stemt mot utfasing av etterlattepensjon
- For noen andre saker er den politiske stemningen foreløpig ikke helt avklart
- **Det er viktig at dere også sette fokus på disse sakene når dere treffer medlemmer og ikke minst ikke medlemmer.**

